

Deres Ref.: 19/544

Høringsuttalelse – Forslag til endringer i utlendingsforskriften – engangsløsning for utlendinger med mer enn 16 års oppholdstid i Norge

1. Om Jussbuss

Jussbuss er et studentdrevet rettshjelptiltak med 49 års erfaring med rettshjelpsarbeid og oppsøkende virksomhet. Vårt grunnleggende formål er å sikre og forbedre sosialt eller økonomisk vanskeligstilte gruppers rettslige situasjon.

2. Forslaget som helhet

Jussbuss stiller seg kritiske til at det er tale om en engangsløsning. Den foreslåtte løsningen vil bedre livssituasjonen til kun en liten gruppe mennesker som oppfyller vilkårene på et tilfeldig satt tidspunkt. Vi mener en slik brannslukning er en lite hensiktsmessig og bærekraftig løsning. Å leve på et asylmottak i mange år, uten mulighet til å ta del i samfunnet gjennom for eksempel arbeid eller skolegang, og uten å få dekket grunnleggende behov som helsehjelp, er uverdige for alle mennesker. Vi mener derfor at norske myndigheter må ta ansvaret for å finne en permanent løsning for hele denne gruppen, slik at de kan leve verdige liv og bli en ressurs for det norske samfunnet.

3. Jussbuss' merknader til høringen

Til punkt 4.1 om alder og oppholdstid

Løsningen bør omfatte en større gruppe mennesker

Kategorien ureturnerbare omfatter en langt større gruppe mennesker enn de som omfattes av engangsløsningen, og forslaget vil derfor bare avhjelpe en liten del av problemet. Vi i Jussbuss etterlyser en løsning som omfatter flere mennesker i tilsvarende situasjon.

I Grunnloven § 110 er det vedtatt en politisk programerklæring der det fremgår at «Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for at ethvert arbeidsdyktig menneske kan tjene til livets opphold ved arbeid eller næring. Den som ikke selv kan sørge for sitt livsopphold, har rett til støtte fra det offentlige». Bestemmelsen gir ikke den enkelte borger rettskrav på å få arbeid, men pålegger statens myndigheter å aktivt arbeide for at den enkelte skal få mulighet til det. Dette følger også av FNs verdenserklæring for menneskerettigheter artikkel § 23 nr. 1. Sammenholdt bør dette i alle tilfeller fungere som en retningslinje for staten. Staten har menneskerettslige forpliktelser også overfor ureturnerbare, særlig når de befinner seg i landet over lenger tid. At en stor gruppe mennesker ikke får mulighet til å arbeide vil få konsekvenser, både for de det gjelder, men også for samfunnet som helhet.

For det første mener vi at løsningen ikke kan knyttes til alder. Mennesker med lang oppholdstid vil ha sterk tilknytning til Norge uavhengig av hvor gamle de er. I vurderingen av verneverdig tilknytning på utlendingsfeltet ellers, legger man til grunn at tilknytningen er sterkere jo yngre vedkommende er. Vi finner det derfor rart at tilsvarende målestokk ikke skal gjelde på dette feltet.

For det andre må kravet til oppholdstid reduseres. Vi kan ikke se at sannsynligheten for at ureturnerbare kommer til å returnere er større etter 16 år enn for eksempel 10 år.

For det tredje må ordningen gjøres permanent. Derfor bør tidsfristene, som fremstår tilfeldige, fjernes. Det samme gjelder kravet om at utlendingen må ha oppholdt seg i Norge per 1. januar 2019. På denne måten vil man kunne avhjelpe liknende problemstillinger også i fremtiden.

Terskelen for å sannsynliggjøre oppholdstiden må være lav

Det vil trolig kunne bli vanskelig for enkelte å sannsynliggjøre sin oppholdstid i Norge for hele perioden. Kontakt med offentlige myndigheter som helsevesen eller skole har ofte vært minimal for disse gruppene. Terskelen for sannsynliggjort oppholdstid må derfor være lav.

Til 4.1 om krav om at utlendingen ikke er straffedømt mv.

Straffbare forhold bør ikke være relevant i vurderingen

Tidligere straffbare forhold som er ferdigsonet bør ikke være et moment i vurderingen av om utlendingen skal få oppholdstillatelse i Norge. Særlig gjør dette seg gjeldende for de menneskene dette forslaget gjelder, da de har befunnet seg i en vanskelig situasjon over lengre tid, blant annet som følge av at de ikke har hatt mulighet til å jobbe på lovlig vis. Konsekvensene av å ikke få en oppholdstillatelse er også større for denne gruppen enn for svært mange andre som søker om oppholdstillatelse i Norge, da et avslag resulterer i at de vil fortsette å bli boende på et asylmottak uten mulighet til å arbeide eller få helsehjelp.

Dersom straffbare forhold skal medregnes, bør det gjelde en foreldelsesfrist på 5 år for når tidligere lovbrudd kan påvirke innvilgelse av oppholdstillatelse etter løsningen. Det er urimelig at en kriminell handling som ble utført for mange år siden skal virke inn på en vurdering av utlendingens mulighet til oppholdstillatelse i dag. Det er også kun de svært alvorlige forholdene som bør spille inn.

Til 4.1 om utlendingens familiemedlemmer

Utlendingens familiemedlemmer må også omfattes

Vi er kritiske til at løsningen kun gjelder for utlendinger som selv fyller vilkårene, og ikke deres familiemedlemmer. Mange vil ikke kunne søke om familiegjenforening før det er gått lang tid. Dersom det gis tillatelser med begrensninger vil ofte ikke familiegjenforening være aktuelt. Utlendingens nære familie må også få oppholdstillatelse, særlig bør dette gjelde for utlendingens barn.

I alle tilfeller må de samme reglene gjelde her som for nyankomne flyktninger, som unntak fra underholds krav. Videre må det gjøres unntak fra vilkåret om at søknaden ikke kan leveres i Norge for familiemedlemmer som oppholder seg her uten tillatelse.

Til 4.2 og 4.3 om hva slags tillatelse som skal gis og bosetting mv.

Tillatelsene bør ikke inneholde begrensinger

Et av de viktigste formålene med å gi en begrenset tillatelse er å gi utlendingen et insentiv til å bidra til klargjøringen av egen identitet. Det er et hensyn som ikke gjelder for denne gruppen. Det er sannsynligvis få av utlendingene med identitetstvil som, etter svært mange år i Norge, kommer til å være i stand til å legge frem nye dokumenter som kan sannsynliggjøre deres identitet. I stedet bidrar begrensningene til å vanskeliggjøre integrering i det norske samfunnet. Det bør derfor ikke gis tillatelser med begrensninger.

Til 4.4 om prosedyre

Det må være mulig å påklage vedtaket, og det må gis fritt rettsråd

Beslutningen om å gi en oppholdstillatelse har svært store konsekvenser for de det gjelder, da beslutningen avgjør hvorvidt utlendingen får tilgang på en rekke grunnleggende rettigheter og plikter. Enkelte av vurderingene som gjøres er også vanskelige og skjønnsmessige, for eksempel vurderingen av om oppholdstiden er sannsynliggjort. Det er derfor viktig at det gis tilgang på fritt rettsråd og mulighet til å påklage vedtaket, slik at utlendingene kan ivareta sine rettigheter på best mulig måte.

Til 4.6 om informasjonstiltak

Informasjon om engangsløsningen bør gis direkte til de som omfattes av endringene

I tillegg til å gi informasjon på nett og i mottak, bør informasjon rettes direkte til de som antas å omfattes av endringene, slik at det sikres at alle i den aktuelle gruppen kan gjøre sine rettigheter gjeldende. Det må sendes ut informasjon til mennesker og organisasjoner som står denne gruppen nær, for eksempel rettshjelpetiltak, voksenopplæringscentre og helsesentre.

4. Oppsummering

Jussbuss mener at en engangsløsning ikke er tilstrekkelig. Vi etterspør en permanent løsning, slik at hele den gruppen mennesker, som i dag står uten mulighet til å ta del i det norske samfunnet, vil få mulighet til dette.

For at det skal bli realitet i løsningen, må utlendingene det gjelder få fritt rettsråd, samt muligheten til å påklage vedtaket. Det er tale om en stor avgjørelse i deres liv. Uten denne retten vil løsningen miste mye av sin legitimitet.

Til slutt må informasjonen nå ut til de det gjelder. Det er ikke tilstrekkelig at utlendingsmyndighetene informerer om løsningen på sine nettsider.

Eventuelle spørsmål kan rettes til Jussbuss på telefon 22 84 29 00 hverdager mellom kl. 10.00 og 15.00.

Med vennlig hilsen

Jussbuss v/

Benedicte Røvik

Christina Ree Ytterbøe

Elisa Bogaard Vangen

Ida Tengesdal

Kristiane Larsen Fort

Olivia Margrethe Lynch

